

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งถึงวัยชรา และเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลสารสนเทศ ยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน ข้อมูลข่าวสารต่างๆ สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วทุกมุมโลก โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถส่งข้อมูลถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ซึ่งทำให้สามารถก้าวทันความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ปัจจุบัน ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ดังที่ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2529, หน้า 48) ได้กล่าวว่าวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้มนุษย์เป็นผู้ก้าวทันโลกและเหตุการณ์ก็คือการอ่าน ผู้ที่สามารถอ่านออกเขียนได้จึงมีโอกาสที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้มากกว่าคนที่ไม่ได้อ่านหรืออ่านไม่เป็น นอกจากนี้การอ่านยังช่วยให้เกิดความคิดและช่วยพัฒนาความคิดของผู้่านได้อีกด้วย ดังที่บันลือ พลฤษะวัน (2536, หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่าการอ่านเป็นหัวใจของการพัฒนาทักษะทางภาษา เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความคิดและส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้ที่อ่านมากก็จะสามารถพัฒนาความคิดของตนเองให้กว้างขวางขึ้นตามไปด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหลายเล่มพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านในโรงเรียนทั่วไป นักเรียนจะต้องใช้ทักษะการอ่านประมาณร้อยละ 90 ไม่ว่าจะอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา (ลาวัลย์ นิชรรัตน์ 2514, หน้า 8) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Strany (อ้างใน ปทุมวดี สิริสวัสดิ์, 2537, หน้า 1) และถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล (2529, หน้า 194) ที่กล่าวว่า ในทุกวิชานักเรียนจะต้องใช้การอ่านไม่ว่าจะเป็นวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ถึงร้อยละ 80-90 รวมทั้งการอ่านยังเป็นทักษะที่ต้องนำไปใช้ในการเรียนรู้ทุก ๆ วิชา เพราะถ้าหากอ่านเรื่องราวในวิชานั้นๆ ไม่ได้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ยาก นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย (จู่ปะเนียบ นาคกรทรรพ, 2528, หน้า 10) ดังนั้นจึงเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนควรจะได้รับการศึกษาฝึกฝนทักษะการอ่านอย่างเพียงพอ

แม้ว่าการอ่านจะมีความสำคัญและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้ แต่ความสามารถในการอ่านของนักเรียนยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เฉลี่ยร้อยละ 64.90 (หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 8, 2538, หน้า 15) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่กรมสามัญศึกษา (2529, หน้า 20)

ได้กล่าวถึงผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการสอนภาษาไทยให้มีคุณภาพและดำรงคุณค่าทางภาษาไทย ได้สรุปปัญหาการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ประเด็นหนึ่งว่า นักเรียนไม่สามารถอ่านจับใจความ และไม่รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ และจากผลการวิจัยของมาลี ไชยกาล (2530, หน้า 13) พบว่าการอ่านในระดับมัธยมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จน้อยที่สุดคือ การอ่านที่ทำให้เกิดวิจารณ์ญาณซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ตัวครูผู้สอน ตัวนักเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และสิ่งแวดล้อมต่างๆ (สมพงษ์ จิตระดับ, 2527, หน้า 9) สำหรับปัญหาที่เกิดจากตัวครูผู้สอนศรีสุตา จรียากุล (2539, หน้า 135-136) ได้กล่าวว่า การสอนอ่านในระดับมัธยมศึกษาครูผู้สอนส่วนมากยังคงเน้นในด้านความรู้ ความจำ และความเข้าใจในเรื่องเป็นเรื่องเป็นสำคัญ ซึ่งยังไม่เพียงพอที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดเป็นและอ่านเป็น

สำหรับปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น เกิดจากการที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ถูกต้อง โดยยึดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบที่ครูผู้สอนเอนข้อมูลให้เพียงผู้เดียวจะส่งผลให้นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนและชวนขวยหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับศิริรัตน์ นิลละคุปต์ (2526, หน้า 8) สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2526, หน้า 6) และบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2514, หน้า 73-90) ได้กล่าวไว้ว่า ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าควรสอนอย่างไร ขาดความรู้และทักษะในการสอน โดยเน้นการท่องจำ ไม่ฝึกทักษะการอ่าน ไม่เปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกัน และไม่มีกระบวนการระดมสมอง ปรัชญาหรือเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันด้วย

นอกจากนี้การสอนอ่านของครูผู้สอนยังคงสอนแต่เพียงการอ่านเพื่อความเข้าใจเท่านั้น ยังไม่ได้สอนถึงขั้นการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญ ประเมินได้ว่าข้อความหรือเรื่องที่อ่านนั้นสิ่งใดเป็นใจความสำคัญ สิ่งใดเป็นใจความรอง อะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นข้อคิดเห็น ดังที่ สมถวิล วิเศษสมบัติ (2528, หน้า 74) กล่าวไว้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านที่ผู้อ่านได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง มิใช่ทราบคำบอกเล่าของผู้เขียนตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ผู้อ่านจะต้องนำความคิดของผู้เขียนมาผนวกกับความคิดเห็นของตน เพื่อให้เกิดความคิดใหม่และนำไปใช้ประโยชน์ได้

วิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ ก็คือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพราะเป็นวิธีการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระตือรือร้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ในระดับสูง ได้แก่ การใช้เหตุผล การคิดแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าการได้รู้ได้เข้าใจ และการนำไปใช้ที่เป็นทักษะกระบวนการเรียนรู้ในขั้นต่ำที่มักพบได้ในการเรียนการสอนทั่วไป

จากที่กล่าวมาแล้วคงจะเห็นได้ว่าวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสอดคล้องกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพราะผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดสติปัญญาอย่างรอบคอบ เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหา

จนสามารถพิจารณาวินิจฉัยและประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ โดยอาศัยหลักความจริงและเหตุผลประกอบในการพิจารณา ดังที่ประกอบ คุปรัตน์ (2536, อัดสำเนา) ได้กล่าวว่า การศึกษาในอนาคตควรจะปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนการสอนที่ไม่ใช่การป้อนความรู้ แต่ต้องเป็นกระบวนการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดและสติปัญญาในการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลได้ และที่สำคัญคือการพัฒนาขีดความสามารถของคนให้สามารถมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลิตสิ่งใหม่ ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยแนวคิดในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้เรียนต้องวางแผนการปฏิบัติงาน ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และผู้เรียนสามารถจะเรียนได้ด้วยตนเองหรือเรียนร่วมกับผู้อื่นก็ได้ อีกลักษณะหนึ่งก็คือลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนแต่ละคนอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน แต่เป็นลักษณะที่สามารถพัฒนาได้ หากมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นอกจากนี้ กูกลีเอลมีโน (Guglielmino, 1977, หน้า 34) ยังกล่าวอีกว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นลักษณะทางบุคลิกภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนทุกคนในระดับที่ไม่เท่ากันในแต่ละสถานการณ์การเรียนรู้ เป็นลักษณะที่สามารถพัฒนาได้ และจะสามารถพัฒนาได้สูงสุดในสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อกัน

ผลการวิจัยหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน ดังเช่นงานวิจัยของ ฮับบาร์ด (Hubbard, 1994) ที่พบว่า ผู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงจะมีความสำเร็จในการเรียน และวูด (Wood, 1995, p. 1800) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนตามสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เทคโนโลยีต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของคณาพร คมสัน (2540) ก็พบว่าคะแนนความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสูงขึ้นหลังได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพราะฉะนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงน่าจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาใช้ในการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 เพื่อพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1

ตามทฤษฎี

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 สูงขึ้นหลังได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 มีความสัมพันธ์กัน

ข้อคดงบ้องด้น

1. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ปรับปรุงมาจากแนวความคิดของกุกลิเอลมีโน (Guglieolmino)
2. การสอนโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับมาจากวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ คณาพร คมสัน
3. ระดับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจากแนวความคิดของ บลูม (Bloom)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 242 คน

2. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และวรรณกรรมต่างๆ ซึ่งได้คัดเลือกให้เหมาะสมสำหรับการฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีความง่ายของคำศัพท์ และเนื้อหาที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้เกณฑ์การเลือกของ ฟราย (Fry)

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

3.2.2 ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดสติปัญญาอย่างรอบคอบ เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหา สามารถพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้โดยอาศัยหลักความจริงและเหตุผลประกอบในการพิจารณา

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการกำหนดกระบวนการเรียนรู้นั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของตนเองเป็นสำคัญ จากนั้นจึงกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการและการประเมินผล เพื่อที่ให้ได้ไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะดำเนินการด้วยตนเองหรือจะร่วมมือกับผู้อื่นก็ได้

การสอนด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียน วัตถุประสงค์การเรียน วิธีดำเนินการเรียนและการประเมินผลการเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและให้ความรู้เสริม

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง อุปนิสัยในการเรียนของผู้เรียน ที่เริ่มจากความตั้งใจในการเรียน การมีจุดมุ่งหมายทางการเรียน มีการวางแผนการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้ ตลอดจนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 หมายถึง ผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาไทยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นและระดับชั้นอื่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved